

BÖLÜM 20

Anksiyete Bozukluklarının Nörobiyolojisi ve Psikofarmakolojik Temel İlkeler

Sanem MERSİN KILIÇ¹

GİRİŞ

Anksiyete bozuklukları yetişkin popülasyonun yaşam boyu öyküsünde %17 oranında görülmektedir. Yapılan iki geniş ölçekli çalışmada 12 aylık yaygın anksiyete bozukluğu prevalansı % 2.1-3.1 olarak bulunmuştur. Kadınlarda daha sık görülmekte olup sadece sosyal anksiyete bozukluğunda kadın erkek eşittir. Erken ve orta yaşlılık döneminde daha sık görülmektedir. Yapılan retrospektif çalışmalarda başlangıç yaşının çocukluk döneminde olduğu olduğu gösterilmiş olup bu nedenle tüm mental ve davranışsal bozuklukların içinde en erken başlangıçlı olanıdır. Sosyoekonomik durum ve ırksal farklılık saptanmamıştır. Yine yapılan birçok çalışma sonucunda anksiyete bozukluklarına duygudurum bozuklukları, yeme bozuklukları, alkol ve madde kullanım bozuklukları gibi diğer eş tanıların eşlik edebildiği saptanmıştır (1).

Anksiyete bozukluğunun semptomları beynin belirli bölgelerinin çalışması arasındaki düzenin bozulmasından kaynaklanır. Prefrontal korteks (PFK) yürütücü işlevlerden sorumlu iken orbitofrontal korteks bilgi, dürtü kontrolü, duygudurum düzenlenmesinden ve ventromedial prefrontal korteks ise ödül düzenlemesi ve duygulara viseral yanıtta sorumludur (1).

Korku ve anksiyete iki temel olumsuz duygu çekirdeği olup korku organizma tehlike ile karşılaştığında ortaya çıkan belli bir dizi duygu ve beyindeki süreç iken anksiyete korkudan farklı olarak tehlikeli durum olmadan ortaya çıkan süreçleri anlatır. Endişe, anksiyete bozukluklarında paylaşılan ikinci çekirdek belirti olup bu belirti kortiko-striatal-talamo-kortikal (KSTK) devrelerin işleyişi ile ilgilidir. Yaygın Anksiyete Bozukluğunda (YAB) amigdala ve KSTK devrelerin işlev bozukluğu kalıcı ve aralıksız olsa da şiddetli değildir (1).

Anksiyete bozukluklarında farklı modeller öne sürülmüştür. Biyolojik modeller kişilerin genetik olarak anksiyete bozukluğuna yatkın olduğunu öne sürerken davranışçı kuram öğrenmeye atıfta bulunur. Davranışçı modeller çoğunlukla basit olmakla eleştirilir. Psikodinamik modellere göre anksiyete saldırgan ve cinsel dürtülere karşı yapılan savunmalar arasındaki çatışmaların bir sonucudur (2).

Erken dönem klinisyenler üç farklı anksiyete alanı belirledi; fobiler, yaygın anksiyete ve panik. DSM-III' de uzun ve çeşitli kanıt birikimine dayanarak Fobik Bozukluklar, Yaygın Anksiyete Bozukluğu (YAB), Panik Bozukluğu, Obsesif

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İzmir Bakırçay Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD., sanem.kilic@bakircay.edu.tr

KAYNAKLAR

1. Sadock, B. J. S., et al. (2017). Kaplan dan Sadock's Comprehensive textbook of psychiatry, Lippincott Williams & Wilkins.
2. Starcevic, V. (2006). "Anxiety states: a review of conceptual and treatment issues." *Current Opinion in Psychiatry* 19(1): 79-83.
3. Stahl, S. M. (2021). *Stahl's essential psychopharmacology: neuroscientific basis and practical applications*, Cambridge university press.
4. Bauer, E. P., et al. (2002). "NMDA receptors and L-type voltage-gated calcium channels contribute to long-term potentiation and different components of fear memory formation in the lateral amygdala." *Journal of Neuroscience* 22(12): 5239-5249.
5. Jasnow, A., et al. (2004). "N-methyl-D-aspartate receptors in the amygdala are necessary for the acquisition and expression of conditioned defeat." *Neuroscience* 123(3): 625-634.
6. Mirza, N., et al. (2005). "Lamotrigine has an anxiolytic-like profile in the rat conditioned emotional response test of anxiety: a potential role for sodium channels?" *Psychopharmacology* 180(1): 159-168.
7. Hertzberg, M. A., et al. (1999). "A preliminary study of lamotrigine for the treatment of posttraumatic stress disorder." *Biological Psychiatry* 45(9): 1226-1229..
8. Rickels, K., et al. (2005). "Pregabalin for treatment of generalized anxiety disorder: a 4-week, multicenter, double-blind, placebo-controlled trial of pregabalin and alprazolam." *Archives of general psychiatry* 62(9): 1022-1030.
9. Heim, C. and C. B. Nemeroff (2001). "The role of childhood trauma in the neurobiology of mood and anxiety disorders: preclinical and clinical studies." *Biological Psychiatry* 49(12): 1023-1039.
10. Alvarez, R. P., et al. (2008). "Contextual fear conditioning in humans: cortical-hippocampal and amygdala contributions." *Journal of Neuroscience* 28(24): 6211-6219.
11. Vuilleumier, P. and G. Pourtois (2007). "Distributed and interactive brain mechanisms during emotion face perception: evidence from functional neuroimaging." *Neuropsychologia* 45(1): 174-194.
12. Sabatini, E., et al. (2009). "Brain structures activated by overt and covert emotional visual stimuli." *Brain research bulletin* 79(5): 258-264.
13. Kim, H., et al. (2003). "Inverse amygdala and medial prefrontal cortex responses to surprised faces." *Neuroreport* 14(18): 2317-2322.
14. Garcia, R., et al. (1999). "The amygdala modulates prefrontal cortex activity relative to conditioned fear." *Nature* 402(6759): 294-296.